సంస్కృత వాఙ్మయ నిధి

వేదాంతగ్రంథమాల

సంస్కృత నీతిబోధినీ.

(పూర్వభాగము) తెలుగు తాత్పర్యసహితము

బెజవాడ చర్చిమిషను సంస్కృతోపాధ్యాయులగు,
నూరి సుబ్బారాయశాస్త్రిచే
రచింపబడియె.

సంస్కృతవిద్యార్థులకత్యంతోపయుక్తము.

బెజవాడ వాణీముద్రాక్షరశాలయందు,
వి. కే. స్వామిచే ముద్రింపఁబడియె.

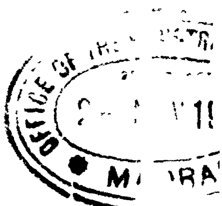
1915.

బాలనీతిబోధినీ.

శ్రీ కృష్ణాతీరవాస్తవ్యౌ శ్రీ దుర్గా మల్లికార్జునౌ బెజవాడ పురాధీశౌ శ్రీంద్రకీలా
యానమః (।) బాలబోధాయకుర్వేహం సంస్కృతే బాలబోధినీం। అను
గృహ్ణాంతు కృపయాగుణదోషౌ సమీక్ష్యతాః॥

కదాచిత్	ఒకానొకప్పుడు
పాండవానామ్	పాండురాజు పుత్రులలో
జ్యేష్ఠః	పెద్దవాడగు
యుధిష్ఠిరః	ధర్మరాజు
భీమం	భీమసేనునిగూర్చి
అర్జునకుశలం	అర్జునక్షేమమును
అపృచ్ఛత్	అడిగెను
కిమితి	ఏమనిన
అర్జునః	అర్జునుడు
క్వ	ఎచ్చటికి

అగచ్ఛత్	వెడలెను
ఇతి	ఈప్రకారము
తతః	ధర్మరాజు యడిగినతరువాత
భీమసేనః	భీముడు
భ్రాతః	అన్నా
అర్జున వృత్తాన్తమ్	అర్జునుని కృ వార్తను
అహం	నేను
నజానే	గుర్తెరుగను
ఇతి	ఈరీతిని
భీమో	భీముడు
కథయతి	చెప్పుచుండగ
అత్రాంతరే	యింతలోను
అర్జునః	అర్జునుడు
ఆగచ్ఛత్	వచ్చెను

పశ్చాత్	అర్జునుడు వచ్చినతరువాత
అజాతశత్రుః	ధర్మరాజు
పార్థం	అర్జునుని
దృష్ట్వా	చూచి
భ్రాతః	తమ్ముడా
చిరాద్దృష్టోసి	చాల కాలమునకు కనపడితివి
అపికుశలం తే	క్షేమముగాయుంటివా
స్వాగతంవా	క్షేమముగావచ్చితివా
ఏతావంతం కాలంకుత్రానైషీరితి	ఇంత కాలము నెక్కడ వెళ్ళించితివని
ధనంజయః ప్రతివాక్యం బభాషే.	అర్జునుడు ప్రత్యుత్తరమునిచ్చెను
శల్యారే	ధర్మరాజా
కుత్రాపినగతోస్మి	ఎచ్చటికి వెళ్ళలేదండి
ఇంద్రకీలపర్వతే పాశుపతాస్త్రాయ తపశ్చరితు	ఇంద్రకీలపర్వతమందు తపస్సును చేయుటకై
మేతావంతం కాలమగచ్ఛమ్	యింతవరకు వెళ్ళియుంటిని

సతుపర్వతః పురశ్చరణయోగ్యఇతి పౌరాణికా వ్యాకథయన్	ఆపర్వతము తపశ్చరణయోగ్యమని పురాణ వేత్తలు చెప్పియుండిరిగదా
ధర్మపుత్రఉవాచ	ధర్మరాజు యడిగెను
ఇతఃపూర్వమహామస్య శృణవం తస్య మాహాత్మ్యం	యిదివరలో నేనున్ను ఆపర్వతమాహాత్మ్యమును గురించి వినియుంటిని
తంపరితః కృష్ణానదీ ప్రవహాతి	ఆపర్వతముచుట్టాకృష్ణానది ప్రవహించుచున్నది
తస్యోపత్యకాయాం కాచనపురీభాభాతి	ఆపర్వతసమీపమందు ఒకానొక పట్టణము మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్నది.
కృష్ణానదీ తాం పునాతి	కృష్ణానది ఆపట్టణమును పవిత్రమును చేయుచున్నది
తమేవేంద్రకీలమితివదంతి	ఆపర్వతమునే యింద్రకీలమని చెప్పుచున్నారు
ఇంద్రకీలపర్వతాలయా దుర్గా మల్లికార్జున నామానౌదేవౌ సర్వజనానిత్యం సేవంతె	ఇంద్రకీలపర్వతమందున్న దుర్గామల్లికార్జును లనుపేరుగల దేవతలను సమస్తజనులు నిత్యము సేవించుచుందురు

తస్మాదిదం ముక్తిక్షేత్రమితి పౌరాణికాస్సమామనంతి	అందువలన దీనిని ముక్తిక్షేత్రమునుగా పౌరాణికులు చెప్పుచున్నారు
తస్మిన్ క్షేత్రే పాశుపతాస్త్రాయ యో యతతే తస్యకరే సర్వకార్యసిద్ధిర్భవతి ఇతి	ఆక్షేత్రమందు పాశుపతాస్త్రముకొరకు ఎవరుప్రయత్నించుదురో వారికి సమస్తకార్యసిద్ధి యగునని
తహి	అయితే
అధునా సాపురీ కథం వర్తతే కథయ	యిప్పుడా పట్టణమెట్లుగానో చెప్పుము
కృష్ణః పఠాణ	అర్జునునకు చెప్పెను
సైకాపురీ సాంప్రతం సత్యమేవ విజయవాడ బెజవాడ ఇతి ద్వినామికా బభూవ	ఆపురి భేదన మొకటై యిప్పుడు సతీపార్వతులవలె విజయవాడయనియు బెజవాడయనియు రెండు పేరులకలదాయను
ధర్మపుత్రః: త్వం విజయనామాసి ఖలు అతస్తవ తపసా విజయవాటికేతినా మాగచ్ఛత్	ధర్మరాజు: నీవువిజయుడవుగద అందువలన నీతపోమహిమచేత విజయవాటికనిపేరున్న వచ్చెను

అర్జునః: సా త్రిదశాలయమివ సాకం కేశాకేశ్య భవత్	అర్జునుడు ఆపట్టణము స్వర్గముతో సమానముగనుండెను
తస్యాం ధనినః కుబేరాయంతే	ఆపట్టణమందు ధనవంతులు కుబేరునివలె నున్నారు
అపిచ	ఇంతియె కాదు
వేదశాస్త్ర పాఠశాలే ద్వే వర్తేతే	వేదపాఠశాలయు శాస్త్రపాఠశాలయు రెండు యున్నవి
ఆఙ్గ్లపాఠశాలె చాస్తామ్	ఇంగ్లీషు పాఠశాలలు రెండున్నవి
తస్యాం జలయంత్రాణి సర్వత్ర విలసంతి	ఆపట్టణమందు నీటిపంపులంతటను యున్నవి
గ్రామాధ్యక్షః ప్రత్యహం శీతలోదకేనరథ్యాం ఆగవ్యూతిపరిషేచయతి	చేర్మెను ప్రతిదినమున చల్లనియుదకముచే రెండు క్రోసులవరకు వీధులను తడిపింప చేయుచున్నాడు
విశ్వేవృక్షాః నిత్యకుసుమఫలభరితాః సః	సమస్త వృక్షములు సర్వదా పుష్పములతో ఫలములతో నిండియున్నవి

శైత్యసౌరభ్యమాంద్య వాయుస్సర్వదావాతి
అస్యపురస్య సౌధాగ్రాణివిధుమండలంచుంబన్తి

సభాపిసుధర్మేవరాజతే
సభ్యాశ్చేన్ద్రకాఏవవ
యుధిష్ఠిరః
అస్యైతాదృశప్రభావః కథమాగమత్
ఫల్గునః
మధ్యమలోకపాలానాం రాజ్ఞాంసకాణికో రా
జా జాగరీత్కల
తేనసమోనాస్తిలోకే
అపిచరాజకీయ కార్యేషుచతురతరః

ప్రజాపాలనతత్పరశ్చ

యెల్లప్పుడనుకూలమైనగాలి వచ్చుచుండును
ఈపట్టణముయొక్క మేడచివరలు ఆకసమును
తాకుచున్నవి
సభయున్ను యింద్రసభను బోలియుండును
సభికులును కొంచెముతక్కువగ దేవేంద్రులె
ధర్మరాజడుగుచున్నాడు
దీనికియిట్టి సామర్థ్యమెట్లుకలిగెను
అర్జునుడు చెప్పుచుండెను
భూలోకమును పరిపాలించురాజులలో హస్తిణా
దేశపురాజు తెలివితోనున్నవాడుగద
ఆరాజుతోసముడు ఈలోకమందులేడు
వ్యావహారిక కార్యములయందు మిక్కిలినేర్పు
కలవాడు
ప్రజాపరిపాలనయందాసక్తికలవాడున్ను

అతస్సర్వే గ్రామాః పురాయంతె	అందువలన సమస్త గ్రామములు పురములవలెనాచరించుచున్నవి
సర్వపురాణి స్వర్గాయంతె	సమస్తపురములు స్వర్గమువలె నాచరించుచున్నవి
కింబహునా	అనేకముతో ని. దుకు
హూణాశికే రాజని రాజ్యంకుర్వతి సర్వాః ప్రజాః సుఖభాజో౽భవన్	హూణదేశపు రాజు రాజ్యమును పరిపాలించుచుండగా ప్రజలందరు సౌఖ్యముగలవారయిరి
సర్వాన్ కర్తు మకర్తు మన్యథాకర్తుమపి సమర్థస్సవ	అన్నిటిని చేయుటకు చేయకపోవుటకు మరియొకవిధముగ చేయుటకు సమర్థుడై
కృష్ణాగోదావర్యోర్యదా సేతుబంధాత్తత్ప్రభృతి మృష్టాన్నం శుభ్రవస్త్రంచ ప్రజానామభూత్	కృష్ణా గోదావరీ నదులకును ఆనకట్టకట్టుటవలన ప్రజలకు యన్నము మంచివస్త్రములు కలుగుచున్నవి
తతఃపూర్వమారనాళకోద్రవాద్యోదనేన ప్రజానాం పీడా౽సీత్కిల	అంతకుపూర్వమందు గంజన్నముచే కొఱ్ఱన్నముచేతను ప్రజలకు బాధకలిగేదిగద

అధునా కాల్యోదనేన సర్వేసుఖినఃపీవరాశ్చబ
భూవుః
సర్వాభూమిరుర్వరాసమభూత్
నదీమాతృకాచసమభవత్
బహునోక్తేనకిం
అద్యరాజన్వతీభూః
సర్వఉత్తమర్ణాఏవసత్వధమర్ణావిద్యంతే
వాణిజ్యం బహువిద్యతే
సర్వేధనవంతఏవాసన్
తేషువణిజోపివర్తంతే
యుధిష్ఠిరః
ఫల్గున
విజయవాటికాప్రభావం పునరపి శుశ్రూషామి

యిప్పుడు వరియన్నముచే సర్వులు సుఖమును
పొందుచుండిరి
సమస్తభూమి సర్వసస్యములతో నిండియుండెను
సర్వదాజల సమృద్ధికలదాయెను
అనేకము చెప్పుటఎందుకు
యిప్పుడు మంచిరాజుకలదాయెను
అందరప్పునిచ్చువారుగానిపుచ్చుకొనువారులేరు
వర్తకము విశేషమున్నది
అందరు ధనికులయిరి
వారిలోకొందరు వర్తకులు
ధర్మరాజు యడుగుచున్నాడు
అర్జున
బెజవాడయొక్క ప్రభావమును తిరిగి వినగోరె
దను

సవిస్తరం కథ్యతామ్	అంతయు చెప్పబడుగాక
భ్రాతస్తవాగ్రేకింకథయేయమహంకియాన్	అన్న, తమసమక్షములో నేమి చెప్పుదును నేనంతవాడను
ఏకత్ర వేదపాఠశాలా	ఒకచోట వేదపాఠశాలయు
అన్యత్ర శాస్త్రపాఠశాలా	మరియొకచోట శాస్త్రపాఠశాలయు
అపరత్ర వైద్యపాఠశాలా	మరియొకచోట వైద్యపాఠశాలయు
సర్వత్ర హూణికపాఠశాలాశ్చ విరాజంతే	అంతటయు ఇంగ్లీషు పాఠశాలలు ప్రకాశించుచున్నవి
ఏకదా పాఠశాలాధ్యక్షః మాం సభాయామాహ్వయత్	ఒకప్పుడు పాఠశాలాధికారి నన్నును సభలోకి పిలిపించెను
తత్ర గతోస్మి	అచ్చటికి వెళ్ళియుంటిని
తత్ర సభాయామ్	ఆసభలోను
గురురంతేవాసినే గిరాంద వ్యావాచాభిర్నీతి వాక్యాన్యమృతకల్పాన్యుపాదిశత్	గురువు శిష్యునికొరకు సంస్కృతవాక్యములతో యమృతసమములగునీతివాక్యములుపదేశించెను

తాన్యశ్శృణవమ్	వాటినివింటిని
కిమితిచేత్	ఏమంటివా
వదామి	చెప్పుచున్నాను
శృణు	వినుము
సూర్యోదయాత్ప్రాక్ శయ్యాదుత్థాయదేవతా స్తుతిఃకర్తవ్యా	సూర్యోదయముకంటె ముందులేచి దేవతాస్తోత్రము చేయతగినది
పశ్చాద్గుర్వాదీనాం వందనం కర్తవ్యం	తరువాత గురువుమొదలగువార్లకు నమస్కరించవలయును
తతశ్శరీరశుద్ధయె పురీషోత్సర్జనార్థం గ్రామాద్బహిర్నిర్జనస్థలంగచ్ఛేత్	తరువాత దేహశుద్ధికై మలోత్సర్జనకొరకు గ్రామమునకు వెలుపటనుండు జనరహితమయిన ప్రదేశమునకు వెళ్ళవలెను
తతఃపాదౌప్రక్షాళ్య షోడశగండూషైశ్శుద్ధిం కుర్వీత	పిమ్మట పాదములను కడుగుకొని పదియారు మార్లు పుక్కిలించి యుమెయ్యవలసినది
అనంతరందంతధావనమాచరేత్	తరువాత పళ్ళను తోముకొనవలసినది

తతోనద్యాం స్నానంకుర్యాత్	తరువాత నదిలో స్నానమును చేయవలసినది
అథవా కూపజలే స్నాయాత్	అట్లు కానిచో భావియుదకమును స్నానము చే యవలసినది
అహరహస్సంధ్యాముపాసీత	ప్రతిదినమున సంధ్యావందనమును చేయవలసినది
మాతరం పితరంచ ప్రణమ	తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించుము
తతో దేవాన్నమస్కుర్యాత్	తరువాత దేవతలకు నమస్కరించవలెను
తతో వృద్ధానభివందేత	పిమ్మట వృద్ధులకు నమస్కరించవలసినది
దేవానాం పూజాం కృత్వా	దేవతలను పూజించవలసినది
అనంతరం భోజనం కుర్వీత	తరువాత భోజనమును చేయవలసినది
నకలంజం భక్షయేత్	యఱ్రముల్లంగి తినకూడదు
మాంసం నభక్షయేత్	మాంసమును తినకూడదు
నసురాం పిబేత్	కల్లు త్రాగకూడదు
అసత్యం నవదేత్	అబద్ధమును చెప్పకూడదు
స్వధర్మం నత్యజేత్	తన ధర్మమును విడువకూడదు.

పిత్రాజ్ఞాం నలంఘయేత్	తండ్రియాజ్ఞను దాటకూడదు.
మాతృవచనాని నని దయేత్	తల్లిమాటలను నిందించకూడదు.
దేవంవందస్వ	దేవునినుగూర్చి నమస్కరించుము
నీచసేవాంమాకురు	హీనసేవను చేయకుము
గురుంభజ	గురుని సేవించుము
భగవంతంస్మర	ఈశ్వరుని జ్ఞాపకముంచుకొనుము
సత్యంబ్రూహి	యథార్థమును చెప్పుము
ధర్మంచర	ధర్మమును చేయుము
మిత్రంప్రీణీహి	స్నేహితుని సంతోషపెట్టుము
క్రోధంజయ	క్రోధమును జయించుము
కామంజహి	కోరికను వధించుము
దయాంధారయ	దయను ధరించుము
పశూన్పాలయ	పశువులను పాలించుము
హింసాంమాకృథాః	హింసించవద్దు

హింసయాలక్ష్మీర్నశ్యతి
అహింసాపరమోధర్మః
యాచకేభ్యోధనందేహి
దానాద్వర్ధతేయశః
విద్యాంగురోరవాప్నుహి
విద్యాయశఃప్రాపయతి
విద్యాభ్యాససాధ్యాభవతి
విద్యావినయందదాతి
వినయాత్పాత్రత్వమాప్నోతి
ఆచార్యదేవోభవ
అతిథిదేవోభవ
స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః
దేవపితృకార్యాభ్యాంనప్రమదితవ్యం

వధచేయుటచే లక్ష్మినశించును
జంతుహింస చేయకపోవుటే పరమధర్మము
రిక్తులకు ధనమునిమ్ము
దానముచేయుటచే కీర్తివృద్ధిబొందును
విద్యను గురువువలన పొందుము
విద్య కీర్తిని పొందింపచేయును
విద్య యభ్యాసము వలనవచ్చును
విద్య వినయమునిచ్చును
వినయమువలన యోగ్యతకలుగును
గురువు దేవతకలవాడవుకమ్ము
అతిథిదేవతకలవాడవుకమ్ము
వేదాధ్యయనమువలనప్రమాదమునుపొందకుము
దేవకార్య పితృకార్యముల వలన ప్రమాదమును
పొందకుము

పితృదేవోభవ
మాతృదేవోభవ
యాన్యవద్యానికర్మాణి తానిసేవితవ్యాని
నోఇతరాణి
ఆచార్యాయప్రియంధనమాహృత్యప్రజాతం
తుంమావ్యవచ్ఛేత్సీః
కింబహునోక్తేన
యత్సారభూతంతదుపాసితవ్యం
దేహంకృథామావృథా
గురుణేత్థంభూతలక్షణాని వాక్యాన్యబోధి
మయాతన్ముఖాదశ్రావి
యుధిష్ఠిరః
విద్యాభ్యాసవిషయేకిముపాదిశత్
అర్జునః

తండ్రి దేవతకలవాడవుకమ్ము
తల్లి దేవతకలవాడవుకమ్ము
నిందించబడని కర్మలేసెవించతగినవి
నిందితకర్మలను చేయకూడదు.
గురువుకిష్టమయిన ధనమును నిచ్చి ఆగురువువల
న యాజ్ఞనుపొంది సంతానవంతుడవుకమ్ము
విశేషమెందుకు చెప్పుట
సారమైనదానిని గ్రహించవలసినది
దేహమును వ్యర్థపుచ్చకము
గురువుచేత యీరీతిని శిష్యుడుబోధింపబడెను
నాచేత ఆయనవలన వినబడినవి
ధర్మరాజు
విద్యాభ్యాసవిషయమై యేమియుపదేశించెను
అర్జునుడు

ప్రత్యహం పాఠశాలాయా మాగంతవ్యం	ప్రతిదినమున పాఠశాలకు రావలసినది
తత్రాగ్రే గురూనభివన్ద్య విద్యాధ్యేతవ్యా	ముందుగ గురువుకు నమస్కరించి విద్యనేర్చుకొనవలసినది
గురోస్సకాశాద్విద్యాగ్రహణప్రకారస్త్రిధా	గురువువలన విద్యనుగ్రహించురీతి మూడువిధములు
గురోశ్శుశ్రూషయావా	గురుసేవచేగాని
అథవా	అట్లుకానిచో
ద్రవ్యదానేనవా	ధనమిచ్చికాని
నోచేత్	అట్లుకానిచో
అన్యయావిద్యయావా	తనవిద్యనిచ్చిగాని
పాఠశాలాయాంగురు సమీపేధ్యయ నందృఢం భవతి	పాఠశాలలో గురుసన్నిధియందు విద్యరూఢిగనుండును
గృహేస్థిత్వాయదధ్యయనం తచ్ఛిథిలంభవితా	ఇంటిలోచదువుకున్నది నశించును
అస్యాంపాఠశాలాయాంబహవోవిద్యార్థినస్సంతి	ఈపాఠశాలలో యనేకులగువిద్యార్థులుకలరు

తే వేదశాస్త్రపాఠాన్ పఠిషుః	వారు వేదశాస్త్రపాఠములను చదువ నిశ్చయించిరి
సర్వే కోవిదా ఏవ బభూవుః	అందరు పండితులయిరి
తేషాంతు కేచన విద్యార్థినో వెదాధ్యయనమకుర్వన్	వారిలో కొందరు వేదమును చెప్పుకొనిరి.
అధునా కతిపయే చ విద్యార్థినో వ్యాకరణశాస్త్రమధీయతే	ఇప్పుడు కొందరు విద్యార్థులు వ్యాకరణమును చదువుచున్నారు
తథా కేచన తర్కశాస్త్రం పఠంతి	ఆ ప్రకారము మరికొందరు తర్కమును చదువుచుండిరి
అథ చ కతిపయే చ విద్యార్థినో వేదాంతశాస్త్రం పఠంతి	కొందరు వేదాంతశాస్త్రమును చదువుచుండిరి
ఏవం చ సర్వే విద్యార్థినో వెదశాస్త్రపారదృశ్వానః	అందరు వేదాంతశాస్త్రమును చదువువారే
ఏకమాసేః పరీక్షా భవిష్యతి	ఒకమాసములో పరీక్ష కాగలదు
సర్వాయు [illegible] భవేరం	అందరు నెగ్గగలరు

విద్యాధనమేవ సర్వధనేషు ప్రధానం ఖలు

కథమితిచేత్

అస్మికించిద్వచ్మి

శృణుయః

దస్యుభిర్నహ్రియతే

రాజాపిగ్రహీతుంనశక్నోతి

భ్రాతరోపినవిభాజయంతి

భారోపినభవతి

యథారూప్యకాది ధనందానేన వినశ్యతితథేదం
విద్యాధనందానేకృతేకదాపిన వినశ్యతి

వ్యయేకృతేవర్ధతఏవ

తస్మాద్విద్యాధ్యేతవ్యా

విద్యైవమనుష్యాణాం భూషణమితి

అన్నిధనములలోను విద్యాధనమె ముఖ్యము గదా?

ఇది యట్లంటివా

నేను కొంచెము చెప్పుచున్నాను

విందురుగాక

చోరులచే నపహరింపబడదు

రాజున్ను తీసుకొనుటకు సమర్థుడుకాడు

సోదరులున్ను పంచుకోరు

బరువుండదు

ఇతరధనమెట్లు నశించునో ఆరీతినినశించదు

ఖరుచుపెట్టినకొలది వృద్ధిపొందును

అందువలన విద్యను నేర్చుకొనవలయును

విద్యమనుష్యుల కలంకారమని యుపదేశించెను

తతఃపరం	అటుపిమ్మట
ద్వయోర్విద్యార్థినో ర్దేవభాషయాత్ర సంవాదస్సమ భవత్	యిద్దరు విద్యార్థులు సంస్కృతభాషతో మాటలాడుకొనిరి
తదప్యుదంచయామి	దానిని కూడ చెప్పుచున్నాను
శృణుయాత్	విన్దువుగాక
విస్మృతోఽస్మి	మరచితిని
కస్త్వం	నీవెవరవు
కోఽయం	వీడెవడు
కేతే	వారెవరు
కింతేనామ	నీపేరేమి
త్వంకస్యపుత్రః	నీవెవరికుమారుడవు
తవమాతాపితరౌక్వస్తః	నీతల్లితండ్రు లెచ్చటనుండిరి
ద్వితీయః అముకనామరామ శాస్త్రీతివదేయుః	వీనిపేరు రామశాస్త్రి అని చెప్పగలరు
ప్రథమః త్వన్నామనజానాసివా.	నీపేరు నీకు తెలియదా

ద్వితీయః ఆత్మనామ	తనపేరును
గురోర్నామ	గురువుపేరును
నామాతికృపణస్య చ	అతిలోభివానిపేరును
శ్రేయస్కామో న గృహ్ణీయాత్	ప్రథమసంతానముపేరును
	భార్యపేరును
	కీర్తినికోరువాఁడు
జ్యేష్ఠాపత్యకళత్రయోః	చెప్పకూడదు
ప్రథమః తర్హి	అయితే
అహో మూలచ్ఛేదీ తవ పాండిత్య ప్రకర్షః	ఓహో నీపాండిత్యాతిశయము మూలచ్ఛేదము నే చేసినది
కుతశ్చేత్	ఎట్లంటివా
లోకయతే షాం నామోచ్చారణా భావే వ్యవహారోచ్ఛిత్తిస్స్యాత్	వీరిపేర్లనుచ్చరించనిచో వ్యవహారభంగమగును
ద్వితీయః నో నో	కాదు కాదు

కుత	ఎందువలనయనగ
గృహ్ణీయాదిత్యస్య నోచ్చార యేదిదిత్య ర్థః	గ్రహించకూడదనెదానికి వచించకూడదని య ర్థము
విలిఖేత్	వ్రాయవచ్చును
భవతు నామ	అది యట్లుండనిమ్ము
స్మరసిమిత్ర తత్రాహామవసావ	మన ముభయులమచ్చటయుంటిమి జ్ఞాపకమును చేచ్చుకొనుము
అభిజానాసికింతస్మగృహేభుజ్వహి	జ్ఞాపకమొచ్చినదా ఆలోపలభుజించితిమి
ఇదానీమస్యభ్యవహా గాయత త్రైవగ చ్ఛేవ	యిప్పుడుకూడ భోజనమునక చటకెవెళ్ళగలము
అత్రాంతరే కస్మాచ్చిద్దేశా త్కశ్చిన్మిత్రం సముపాగచ్ఛత్	యింతలో ఒకానక దేశమునుంచి ఒకస్నేహితు డొచ్చెను
తృతీయః భోసఖకుతఆగతోసి ఏహ్యేహి	ఓయిమిత్రమా యెచ్చటనుండి వచ్చితివి రమ్ము రమ్ము

స్వాగతంవా	క్షేమంగా వచ్చితివా
సర్వేకుశలినః ఖలు	అందరు క్షేమంగా యున్నారుగద
సుదినమద్య భవత్సమాగమేన	యీదినము నీవు వచ్చుటచేత సుదినముగద
కిమధీతమేతావంతం కాలం	యేమిచదువుకొంటివి యింతవరకు
కస్మిన్విషయే అభ్యాసః కృతః	దేనియందభ్యాసము చేయబడినది
యదధీతం తద్దృఢమస్తివా	నీచదువు రూఢిగనున్నదా
మమవిద్యాతు జిహ్వాగ్రే దృఢీకృతాసీత్	నాచదువు జిహ్వాగ్రమందు రూఢిగయున్నది
ప్రత్యహంచాద్యాప్యావృత్తిః క్రియతే	ప్రతిదినమున యిప్పటికిని చదువబడుచున్నది
తేనమేవిద్యా ప్రతిదినం సజ్జీభవతి	ఆవృత్తిచేయుటచేతనె నాచదువు జ్ఞాపకముంచున్నది
త్వమపి విద్యాయామభ్యాసంకురు	నీవున్ను విద్యయందావృత్తినిచేయుచుండుము
తేన తేవిద్యా సజ్జీభవిష్యతి	నీకున్ను జ్ఞాపకముండగలదు
అస్మాకంగురుః నః పాఠాన్ ప్రతిదినం పృచ్ఛతి	మాగురువు ప్రతిదినమున మాపాఠములను అడుగుచుండును

తథాయుష్మాన్పృచ్ఛతి వా
విద్యాగురుశుశ్రూషా మంతరాన సిధ్యతి
అతో నిత్యం గురుం పరిచరేత్
తుష్టే గురౌ కిం దుర్లభం
పాఠసమయే నిరర్థకం వచనం నాలపేత్

యదా గురుర్భాషేత తదా తచ్ఛ్రోతవ్యమేవ
రుష్టే గురౌ న కించిత్ప్రత్యుత్తరం దద్యాత్

ఏతదేవ యుష్మాకమస్మాకం చ హితం
ఇతో నాన్యః పంథా విద్యతే
శాలాయాం సర్వేభ్యః ప్రాగేవ గన్తవ్యం
గత్వా చ తత్ర పూర్వపాఠాన్ పఠనీయాన్ పునః పు
నరావృత్యాభ్యోద్గతాన్కుర్యాత్

ఆశ్రితిగ నిమ్ములను అడగునా
చదువు గురు సేవ చేయకుండ రాదు
అందువలన గురుసేవ జేయవలసినది
గురువు సంతోషించుచుండగ యేవిద్య రాదు
పాఠసమయమందు వ్యర్థముగ మాటలాడ
కూడదు
గురువు చెప్పిన సంగతులు వినవలయును
గురువు కోపగించునప్పుడు యెదురుమాట చెప్ప
కూడదు
యిదే మనకు మంచిది
యింతకంటె వేరుమార్గము లేదు
పాఠశాలకందరికంటె ముందుగ నే వెళ్ళవలెను
పాఠశాలకు వెళ్ళి ప్రాతపాఠములను జ్ఞాపకముం
డులాగున చేయవలసినది.

దద్యాత్	గురువడిగిన దానికి ప్రత్యుత్తరం ధైర్యముతో నియ్యవలయును
గురావపృష్టేన కించిద్వదేత్	గురువడగనప్పుడేమీ చెప్పకూడదు
సత్యాంపాఠశంకాయాం నమ్రతః పృచ్ఛేత్	పాఠమందున్న సందేహమును వినయపూర్వకముగ నడగవలయును
గురోరగ్రేచాంచల్యం నాచరేత్	గురువుయెదుటను చలచిత్తముగ నుండకూడదు
న క్రీడేత్	ఆడుకొనకూడదు
ననిషీదేత్	కూర్చుండకూడదు
గురూన్దృష్ట్వోత్తిష్ఠేత్	గురువునుచూచి లేవవలయును
వంధ్యందివసంనగమయేత్	దినమును వ్యర్థపుచ్చకూడదు
ఆయుస్స్వల్పమస్తి	ఆయువు కొంచముండును
అధ్యేతవ్యంబహు	చదువధికము
అతోయత్సారభూతంతదుపాసితవ్యమితి	సారవంతమయిన దానినే చదువవలయును నని చెప్పెను

(4)

అత్రాంతరే	ఇంతలోను
అన్యఃకశ్చనసుహృదాగమత్	మరియొక స్నేహితుడువచ్చెను
ప్రథమః మిత్ర కదాగాచ్ఛసి	మిత్రమా యెప్పుడువచ్చితివి
మిత్రం అధునైవాగచ్ఛం	యిప్పుడేవచ్చితిని
ప్రథమః తర్హి	అయితే
తస్మిన్గృహే పాణిగ్రహణమహోత్సవస్స మభూత్	ఆగృహమందు వివాహమయినది
మిత్రం యర్హి	యెపుడు
ప్రథమః హ్యస్సాయం	నిన్న సాయంకాలమందు
అధునాభ్యవహారాయతత్రైవగచ్ఛేవ	ఇపుడు భోజనమునకక్కడికె వెడుదము
మిత్రం తత్రనాగచ్ఛమ్	అచ్చటికి రాను
అత్రనాసమ్	యిచ్చటనుండను
నావదమహం	నేనుమాటలాడను
నాభ్యవహారమకార్షమ్	భోజనమునుచేయను

అపరత్రగచ్ఛేయమ్
ప్రథమః నహి నహి
అనాహూతోధ్వరం గచ్ఛేదాః
భ క్షకర్మణేపిన తు నేయది
ఆహూయ పిస్వగృహే సంభోక్ష్యే

త్వమపి పాదౌ ప్రక్షాళయ
ఉత్తిష్ఠ భోజనాయ
అయి బాలక మహానసం గత్వా సూదం పృచ్ఛ

త్వమప్యాగచ్ఛ
రసవతీ సిద్ధా వా
ఇమే వయమాగచ్ఛామ
ఆసనాన్యాసాదయ

మరియొకస్థలమునకు వెళ్ళగలను
వెళ్ళవద్దు వద్దు
యజ్ఞమునకు పిలువనక్కరలేదు వివాహాదికార్య
ములకు పిలువవలయునని యుంటివా
నేనున్ను మాయింటిలో నె భోజనమును చేయగ
లను
నీవున్ను కాళ్ళను కడుగుకొనుము
లెమ్ము భోజనమునకు
ఓరి పిల్లవాడా వంటయింటికిపోయి వంటవానిని
యడుగుము
నీవున్ను రమ్ము
వంటయినదా
మేము దరము వచ్చితిమి
పీటలను వేగ

కదళీపత్రాణ్యాస్తారయ	అరటాకులను కూడ వేయుము
ద్రుతం మే భోజనం దేహి	త్వరితముగ భోజనమును పెట్టుము
భోజనావసరే తిథీనాహ్వాయామి	వడ్డించినతరువాత యతిథులను పిలుచుదును
భోస్సూద మహ్యం శీఘ్రమన్నం పరివేవిడ్ఢి	త్వరితముగ యన్నమును వడ్డించుము
భో భో అతిథయ ఇహాగచ్ఛత	ఓ యతిథులారా యిచ్చటికిరండు
అత్ర భో ఉపవిశన్తు భవన్తః	ఇచ్చట కూర్చుండుడు
భోక్తవ్యాః స్వస్థమానసైః	నెమ్మదిగ భుజించుడు
అహం ప్రత్యహమతిథీన్ బ్రాహ్మణానాహూయ తైస్సహ భోజనం కరోమి	ప్రతిదినమున యతిథిసత్కారమునుచేసి భోజనము చేయుచున్నాను
న త్వేకాకీ కస్మిన్నపి దినే భోక్తుం ప్రవృత్త ఆసమ్	నేనెప్పుడు ఒక్కడను భోజనమునుచేయను
అతిథయస్సాక్షాద్విష్ణుమూర్తయః కిల	అతిథులువిష్ణుమూర్తులుగద
నను బ్రాహ్మణా యథేచ్ఛం యూయం భుఙ్ధ్వం	మీరు స్వేచ్ఛగా భుజించుడు
అద్య భోజనే వ్యంజనాదిసంభారా బహవస్సన్తి	ఈదినమున కూరలు మొదలగు పదార్థములనేకములున్నవి

యద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం
యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం
యథాసుఖంజుషధ్వం
ఇదంసుస్వాదు జలం పీయతామ్
ఏతద్ఘృతం హైయంగవీన వద్వర్తతే
శాకాస్తుసమీచీనాస్సంతి
సూపస్సుస్వాదువర్తతే
తక్రంచఘనీభూతం దధీవావర్తత
సూపాదయఃపదార్థాశ్శోభనావిద్యంతే
చోష్యాంచమేరోచతే
వ్యంజనాదీని స్వాదూన్యేవ

ఇదమన్నం భుంజతఃమే భూయాన్ సంతోష
ఉత్పద్యతే

యిష్టమైనది పుచ్చుకొనుడు
యిష్టము లేనిది విడచిపెట్టుడు
సుఖముగ భుజించుడు
తియ్యనియుదకము త్రాగబడుగాక
ఈనెయ్యి యిప్పుడుకాచినావు నేతివలెనున్నది
కూరలు మిక్కిలి రుచిగనుండెను
పప్పురుచిగనున్నది
మజ్జిగగడ్డగ పెరుగువలెనున్నది
పప్పు మొదలగుపదార్థములుబహురుచిగనున్నవి
చారున్ను నాకిష్టముగనున్నది
ఊరగాయలు పచ్చళ్ళు మొదలగునవి రుచిగానే
యున్నవి
ఈభోజనము నాకు మిక్కిలి సంతోషమును చే
యుచున్నది

అద్యాతృప్తిభోజనం జాతం	ఈదినమున పొట్టనిండ భుజించితిని
అపూపాః	బూరెలు
అతిరసాః	అప్పాలు
మాషచక్రాణి	గారెలు
మోదకాః	ఉండ్రములు
ఇత్యాదీని పదార్థాని	ఈమొదలగు పదార్థములు
బోభుజ్యతాం	మిక్కిలి భుజించబడుగాక
గుడోదకంచ	బెల్లప్పానకము
శర్కరోదకంచ	పంచదారపానకమున్ను
విద్యతే	యున్నది
పేపీయతామ్	పొట్టనిండ మిక్కుటముగ త్రాగబడుగాక
నాగవల్లీదళాని	తామలపాకులున్ను
క్రముకశకలాని	పోకచక్కలు
దేవకుసుమాని	లవంగములు

ఏలాశలాటవః

ఆనేనీయతాన్

ఖట్వాయామ్ నాశయ్యతామ్

సర్వ్యేసోషుప్యతామ్

అహమపితాంబూలభక్షణమకరవం

ముక్తాచూర్ణను స్త్రివా

అన్యైభ్యశ్చాదాః

ఇతఃపూర్వమేవాదామ్

పంచషాఅగృహ్ణాః

వ్యజనాని

ఆనీయంతే

జరీగృహ్యాతాన్

శ్రీచందనంచ

వర్తితా

ఏలకాయలు

మిక్కిలి తీసుకొనరాబడుగాక

మంచముమీద పరుండురుగాక

మరల మరల నిద్రించబడుగాక

నేనున్ను తాంబూలమును వేసుకుందును

సున్నమున్నదా

యితరులకొరకిమ్ము

యిదివరకే యిచ్చితిని

అయిదారుగురు తీసుకొనిరి

విసకర్రలు

తీసుకునిరాబడుచున్నవి

మిక్కిలిటముగ గ్రహించబడుగాక

మంచిగంధమున్ను

అత్తరమునున్నది

దిత్సామి	నుచ్చులకిచ్ఛయించుచున్నాను
శరీరంపరితః	శరీరమంతయు
లేలిహ్యతామ్	పూచుకొనబడుగాక
అహమపిశాయె	నేనున్ను పడుచున్నాను
అనేనాచాచారేణకోపిససీదతి	యీయాచారముచేత నెవడున్ను చెడడు
శరీరంచ దృఢంభవతి	శరీరమున్ను దారుఢ్యముగ యుండును
తస్మాత్ప్రతిదిన కుర్వీత	అందువలన ప్రతిదినంచేయవలెను
ఆచారః ప్రథమో ధర్మఃకిల	ఆచారము మొదటిధర్మముగద
తథాహి	అదియు క్తమే
వేదవిహితాచారోవా	వేదోక్తాచారమా
వృద్ధాచారోవా	శిష్టాచారమా
దేశాచారోవేతిచేత్	దేశాచారమాయని యడిగితివేని
ఏతేషాంమధ్యే వేదోక్తాచార ఏవ శ్రేయాన్	యీ యాచారములలో వేదోక్తాచారమే
	మంచిది

ఆచారహీనం నపునంతి వేదా ఇత్యుక్తత్వాత్	ఆచారము లేనివానిని వేదములున్ను పునీతుని గాచేయలేవని చెప్పబడెనుగాన
మిత్రవిజయ వాటికాయాం పణ్యవీధి కాకుత్ర వర్తతే	మిత్రుడా బెజవాడలో బజారువీధి యెచ్చట నున్నది
అహమప్యద్యయియాసుః మమోష్ణీషంఛత్రము పానహౌచానీయతామ్	నేనున్ను వెళ్ళనిచ్ఛయించితిని నాతలపాకయు గొడుగు చెప్పులు తీసుకొనిరాబడుగాక
పణ్యవీధింగత్వా శ్రేష్ఠినమపృచ్ఛత్	బజారుకు వెళ్ళి శెట్టినియడిగెను
శ్రేష్ఠిన్ తవాపణేకిమస్తి	శెట్టినీదుకాణములో నేమున్నది
శ్రేష్ఠీ అభణీత్	శెట్టి చెప్పెను
తండులాః	బియ్యము
ఆఢకాః	కందులు
ఆఢకసూపః	కందిపప్పు
ముద్గాః	పెసలు
ముద్గసూపః	పెసరపప్పు

మాషాః	మినుములు
రాజమాషాః	అలచందలు
లవణం	ఉప్పు
మరీచిః	మిరచి
ఆమ్లః	చింతపండు
గోధూమాః	గోధుమలు
గోధూమచూర్ణం	గోధుమపిండి
యవాః	యవలు
కోద్రవాః	ఆళ్ళు
వ్రీహయః	ధాన్యం
చణకాః	శనగలు
కులుత్థాః	ఉలవలు
ప్రియంగవః	కొర్రలు
భంగాః	జనుములు

సర్షపాః	ఆవాలు
జీరకం	జీలకర్ర
ధాన్యకాః	ధనియాలు
శృంగబేరమ్	అల్లము
గుడం	బెల్లము
శర్కరా	పంచదార
తైలం	నూనె
ఘృతం	నెయ్యి
ఏరండ తైలం	ఆముదమ్
ఇత్యాదీనిసంతి	ఈమొదలయినవియున్నవి
ఏతేషామన్యతమం కించిదూనాధిక భావేనవర్తేత	వీటికిఖరీదు కొంచెమెచ్చు తక్కువగనుండును
మధ్యేమార్గం కశ్చిదాగత్యావదీత్	మార్గములో ఒకడొచ్చి మాటలాడెను
త్వంజిఘృక్షసీతి	నీకేమికావలెనని
పునయః కశ్చనసమాపతత్	తిరిగిమరియొకడు తొందరగవచ్చెను

ఆగత్య	వచ్చి
సఖే	సఖుడా
పశ్యజనానాంప్రవృత్తిం	మనుష్యులయొక్క నడవడినిచూడుము
సర్వేమనుష్యాః స్వేస్వే కర్మణ్యభిరతా ఏవ భవంతి	మనుష్యులందరు తమతమపనులయందె యాసక్తికలవారగుచున్నారు
మనుష్యాణాంచ కర్తవ్యం మనుష్యా ఏవ భవంతి	మనుష్యులకు చేయదగిన దానిని మనుష్యులెచేయుచున్నారు
పశుకృత్యం మనుష్యానాచరంతి	పశువులుచేయుపనిని మనుష్యులుచేయరు
యెతుపశువద్వర్తంతే తెతుపశవ ఏవ	యెవరు పశువురీతినుందురో వారుపశువులె
స్యాదేతత్	ఇదిట్లుండనిమ్ము
హ్యః పాఠశాలాంపిదధుః	నిన్నటిదివమున పాఠశాలలమూసిరి
శ్వః పరశ్వోవాపునరుద్ఘాట్యతే	రేపుగాని లేక యెల్లుండిగాని తిరిగి తీయబడుచున్నది
కుక్కుటాహ్రస్వదీర్ఘ ప్లుతస్వరేణ ప్రహరే	కోళ్ళుహ్రస్వదీర్ఘప్లుతస్వరములతో ప్రతిజా

ప్రభాతే సాధుకూజంతి
ఏకదా పాఠసమయె గచ్ఛమ్
తత్ర పాఠశాలాయాం బహవో విద్యార్థినస్సం
తత్ర కోలాహలస్సమజని
గ్రామీణాఖ్యోనాగరికాశ్చ తురతరాఃఖలు

మిత్రాదన్యస్సాహ్యాకర్తానాస్తి

హితముపదిశతి
గుహ్యంగోపయతి
సుజ్ఞః కేనాపిసహకలహం నకరోతి
శోభనః శిశుఃవిద్యాముపార్జయతి
సర్వపాఠాః పాఠ్యతామ్
పుస్తకాన్యుద్ఘాట్యతామ్

మున కూయుచున్నవి
ఒకప్పుడు పాఠసమయమందు వెడితిని
ఆ పాఠశాలలో విద్యార్థులధికముగ యుండిరి
అచ్చట కలకలధ్వనిపుట్టెను
పల్లెటూరివాండ్రకంటె పట్టణమునున్నవారు తె
లివిగనుందురుగద
మిత్రునికంటె సాహాయ్యమును చేయువాడెవడ
నియు
మంచిని బోధచేయుననియు
రహస్యమును దాచుననియు
మంచివాడెవనితోను కలహించడనియు
మంచిపిల్లవాడు విద్యను సంపాదించుననియు
అన్ని పాఠములను చదువుడనియు
పుస్తకములను విప్పుడు

లేఖనీ ఆనయత
పత్రాణి చ లేలిఖ్యతామ్
కజ్జలపాత్రాణ్యా నియంతామ్
పూర్వపాఠాన్
చింతయత
నూతనపాఠాన్
వాచయత
తత్రభవంతః ఏవమువాదిషుః
బ్రాహ్మణో వైసర్వాదేవతాఇత్యుక్తత్వాత్
పునంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః

గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు
సర్వేజనాస్సుఖినోభవంతు

కలములను తీసుకురండు
కాపీలను వ్రాయుడు
సిరాబుడ్లు తీసుకునిరాబడుగాక
ప్రాతపాఠములను
చింతనచేయుడు
క్రొత్తపాఠములను
చదువుడు
పూజ్యులందరు ఈరీతిని మాటలాడుకొనిరి
బ్రాహ్మణులు దేవతాస్వరూపులుగాన
బ్రాహ్మణులయొక్క పాదపరాగ రేణువులు
న్నును పవిత్రమును చేయుగాత
గోబ్రాహ్మణులకొరకు క్షేమమవుగాక
అందరు సుఖముగ నుందురుగాక

ణోచ్ఛిష్టమిదంజగదితి వినాశబ్దచార్యంకోపి
నవదేత్

తథాపి

ఏకశ్శబ్దస్సుష్టు ప్రయుక్తస్స్వర్గేలోకే కామధు
గ్భవతీతి పాతంజలి మహాభాష్యోక్తరీత్యా
వ్యాకరణమవశ్య మధ్యేయమ్

నాపభాషితవైన మ్లేచ్ఛితవై ఇత్యుక్తత్వా ద
పశబ్దోచ్చారణం పాపజనక మెనభవేత్

దశదాడిమానిషడపూపాః కుండమజాజినంపలల
పింపఅధోరుకమేతత్కుమార్యాస్స్ఫయ్య
పితాయః ప్రతీసీనః

యిదివరలోనున్న శబ్దములనే చెప్పుచున్నారని
యనుకొనగూడు

అయినను

ఒకశబ్దమునైనను ప్రక్రియాస్మరణ పూర్వకో
చ్చారణచేసినచో స్వర్గఫలమును పొందుదుర
నియున్నది గాన ముఖ్యముగ వ్యాకరణశాస్త్ర
మును చదువవలయును

అపశబ్దోచ్చారణవలన పాపము సంభవించును

దశదాడిమాది వాక్యములు అర్థసందర్భము
లేనివిగాన అలాటివాక్యములను చ్చరించకూడ
దు పది దానిమ్మపండ్లు అరప్పాలు కుండ మేక
తోలు మాంసపుముద్ద లాగు చెదలు చలివల్ల
కలుగును

జరన్ద్గవః కంబళిపాదుకాభ్యాం ద్వారెస్థితో గాయతి మద్రకాణితం బ్రాహ్మణీ పృచ్ఛతి పుత్రకామా రాజన్రుమాయాం లశునస్య కోఘః ఇత్యుక్త్వాచ్చా నస్వయవాక్యాని చ నోచ్చారయేత్	ముసలియెద్దు కంబళికప్పుకొని కాలికి చెప్పులు తొడుక్కొని వాకటలో సుద్దులు పాడుచున్నది బాపనితల్లిగళ్ళపాము పుత్రునియందు కోరికగలదై రాజా ఉప్పుకొట్టులో వ్రల్లిధరయట్లనియడిగెను
యత్కించిన్నాపణంగత్వా ప్రకాశంబ్రూహి	ఒకడు బజారుకు వెళ్ళి మాటలాడుచున్నాడు
అస్మిన్గ్రామే ఆపణస్సర్వ. పదార్థాన్సర్వదాబిభర్తి	ఈగ్రామములోయున్న బజారు అన్ని వస్తువులతో నిండియున్నది
అత్రసర్వాపి సామగ్రీ మిలిష్యతి క్రయ్య వస్తూని సంతి	ఇచ్చటన్ని వస్తువులు దొరుకును కొనతగిన వస్తువులున్నవి
భృతకశాకాన్ సమానయేత్యబ్రవీత్	కూలివాడ కూరలను తీసుకొనిరమ్మని పలికెను
వార్తాకాః	వంకాయలు
కూష్మాండాని	గుమ్మడకాయలు
కారవెల్లాః	కాకరకాయలు

పటోలీశలాటవః	పొట్లకాయలు
కదలీశలాటవః	అరటికాయలు
జంబీరఫలాని	నిమ్మపండ్లు
పత్రావళ్యశ్చ	విస్తళ్ళకట్టలు
ఉర్వారుకాః	దోసకాయలు
ఆలాబూశలాటవః	ఆనపకాయలు
పలాండవః	ఉల్లిగడ్డలు
అర్శోఘ్నః	కంద
కందమూలం	చిలగడము
ఇక్షుఖండాః	చెరుకుగడలు
నారికేళాః	కొబ్బరికాయలు
మహాశాకోపివర్తత ఇతి	తోటకూరయున్ను యున్నదని
అస్మిన్పురే	ఈపట్టణమందు
ముద్రణాలయాః	అచ్చాఫీసులు

బహవః సంతి	చాలాయున్నవి
అస్మిన్ముద్రణాలయే బహూని పుస్తకానిముద్రితాని సంతి	యీఅచ్చాఫీసులోచాలాపుస్తకములుఅచ్చుపడియున్నవి
ఏషాం సర్వేషాంచపుస్తకానాం మూల్యమతి చ్యోచితం వర్తతే	ఈపుస్తకములన్నిటిధర తగినట్లున్నది
హేమిత్రయదికస్యాపి పుస్తకస్య అపేక్షా చేత్ వాణీముద్రాలయే పత్రం ప్రేషయ	ఓయిన్నేహితుడా పుస్తకము కావలసియుంటె వాణీ ముద్రాక్షరశాలకు వుత్తరం వ్రాయుము
మూల్యమపి పోస్టుద్వారా ప్రేషయ	ఖరీదును పోస్టుద్వారాపంపుము
విలంబోన భవిష్యతి	ఆలస్యముకాదు
కావ్యగ్రంథాః పురాణగ్రంథాశ్చ బహవస్సంతి	కావ్యగ్రంథములు పురాణగ్రంథములు చాలాయున్నవి
భాషాగ్రంథా అపివిపులా విద్యంతే	దేశీయభాషా గ్రంథములున్నుచాలా యున్నవి
సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథా భాషాంతరీకృతా అత్రముద్రితా భవంతి	సమస్తగ్రంథములు ఇతరభాషలలో ముద్రించబడి యున్నవి

చంపూనాటకగ్రంథాశ్చ ఇతరగ్రంథాశ్చ స్వల్ప
మూల్యేనైవ విక్రీయంతే
యేషాం యేషాం గ్రాహకాణాం యస్య యస్య
గ్రంథస్య అపేక్షా విద్యతే తైస్తైర్మూల్య
వ్యవస్థా పూర్వకపత్రికాద్వారా సూచనా
యాం కృతాయాం తాని తాని పుస్తకాని అ
విలంబేన ప్రేషయిష్యంతే
అస్మన్ముద్రణాలయే చ శాస్త్రిణః పుస్తకాని శో
ధయంతి
అతశ్శుద్ధాన్యేవ పుస్తకాని
పశ్యైతత్సువర్ణాక్షరాంకితం పుస్తకం
కథం సుందరం దృశ్యతే
బాలః పుస్తకం పఠతి
వృద్ధః పుస్తకమపఠత్ అహా౽స్య వనాః

చంపూనాటక గ్రంథములు యితర గ్రంథములు
స్వల్పఖరీదుకే వ్రస్సువి
కొనుక్కొనేవారికి యేయేపుస్తకములు కావలసి
యుండునో వారికి ఖరీదుల ప్రకారం త్వరితము
గ పుస్తకములను పంపించగలరు

మా అచ్చాఫీసులో శాస్త్రులవారు పుస్తకము
లను పరిశోధించుదురు
అందువలన పుస్తకములు తప్పులుండవు
బంగారపుయక్షరములతో యున్న పుస్తకంయెం
త అందముగనున్నదో చూడుము
పిల్లవాడు పుస్తకమును చదువుచున్నాడు
పెద్దవాడు పుస్తకమును చదివెను

కృష్ణః పుస్తకాని పఠితా కస్మాత్ పఠేత్ ౧౦ త్యాత్ పఠిష్యాత్ పఠతు	కృష్ణుడు పుస్తకములు చదువగలడు
రామః బ్రవీతి	రాముడు చెప్పుచున్నాడు
దశరథః రామమబ్రవీత్	దశరథుడు రామునితో చెప్పెను
త్వం బ్రవీషికిం	నీవు చెప్పుచున్నావా యేమి
అహం బ్రవీమి	నేను చెప్పుచున్నాను
కో౽త్రభోః	ఎవరిక్కడ
అహాస్మి	ఇక్కడుంటిని
ప్రభుస్తుభ్యం వేతనమదాద్వా	రాజు నీకు జీతమిచ్చినాడా
అయంమానవకో బుద్ధిమాన్	ఈపిల్లవాడు బుద్ధిమంతుడు
ప్రా॥ వర్తమానాః కాలాః } కాలాః ఘటం కరోతి	కుమ్మరి కుండను చేయుచున్నాడు
భూతాః కాలాః { కాలాః ఘటమకరోత్ చకార ౮ అకార్షీత్	

భవిష్యత్కాలః { కులాలః ఘటం కర్తాకరిష్యతి కుర్యాత్ క్రియాత్ కరోతు అకరిష్యత్	
మ॥ త్వం కరోషి	నీవు చేయుచున్నావు
త్వం అకరోః	నీవు చేసితివి
చకర్థ	
అకార్షీః	
త్వం కర్తాసి కరిష్యసి	నీవు చేయగలవు
కుర్యాః క్రియాః	
కురు అకరిష్యః	
అహం కరోమి	నేను చేయుచున్నాను
అహం అకరవమ్	నేను చేసితిని
చకార	
అకార్షమ్	

అహం కర్తాస్మి	నేను చేయగలను.
కరిష్యామి	
కుర్యామ్	
క్రియాసం	
కరవాణి	
అకరిష్యమ్	

సంఖ్యావచకశబ్దాః.

1 ఏకః ఏకా ఏకం	6 షట్
2 ద్వౌ ద్వే ద్వే	7 సప్త
3 త్రయః తిస్రః త్రీణి	8 అష్ట
4 చత్వారః చతస్రః చత్వారి	9 నవ
5 పంచ	10 దశ

11 ఏకాదశ
12 ద్వాదశ
13 త్రయోదశ
14 చతుర్దశ
15 పంచదశ
16 షోడశ
17 సప్తదశ
18 అష్టాదశ
19 ఏకోనవింశతిః
20 వింశతిః
21 ఏకవింశతిః
22 ద్వావింశతిః
23 త్రయోవింశతిః
24 చతుర్వింశతిః
25 పంచవింశతిః
26 షడ్వింశతిః
27 సప్తవింశతిః
28 అష్టావింశతిః
29 ఏకోనత్రింశత్
30 త్రింశత్
31 ఏకత్రింశత్
32 ద్వాత్రింశత్
33 త్రయస్త్రింశత్
34 చతుస్త్రింశత్
35 పంచత్రింశత్
36 షట్త్రింశత్
37 సప్తత్రింశత్
38 అష్టత్రింశత్

39 ఏకోనచత్వారింశత్
40 చత్వారింశత్
41 ఏకచత్వారింశత్
42 ద్విచత్వారింశత్
43 త్రిచత్వారింశత్
44 చతుశ్చత్వారింశత్
45 పంచచత్వారింశత్
46 షట్చత్వారింశత్
47 సప్తచత్వారింశత్
48 అష్టచత్వారింశత్
49 ఏకోనపంచాశత్
50 పంచాశత్
51 ఏకపంచాశత్
52 ద్విపంచాశత్
53 త్రిపంచాశత్
54 చతుఃపంచాశత్
55 పంచపంచాశత్
56 షట్పంచాశత్
57 సప్తపంచాశత్
58 అష్టపంచాశత్
59 ఏకోనషష్టిః
60 షష్టిః
61 ఏకషష్టిః
62 ద్విషష్టిః
63 త్రిషష్టిః
64 చతుష్షష్టిః
65 పంచషష్టిః
66 షట్షష్టిః

67 సప్తషష్టిః
68 అష్టషష్టిః
69 ఏకోనసప్తతిః
70 సప్తతిః
71 ఏకసప్తతిః
72 ద్విసప్తతిః
73 త్రిసప్తతిః
74 చతుస్సప్తతిః
75 పంచసప్తతిః
76 షట్సప్తతిః
77 సప్తసప్తతిః
78 అష్టసప్తతిః
79 ఏకోనాశీతిః
80 అశీతిః

81 ఏకాశీతిః
82 ద్వ్యశీతిః
83 త్ర్యశీతిః
84 చతురశీతిః
85 పంచాశీతిః
86 షడశీతిః
87 సప్తాశీతిః
88 అష్టాశీతిః
89 ఏకోననవతి
90 నవతిః
91 ఏకనవతిః
92 ద్వానవతిః
93 త్రినవతిః
94 చతుర్నవతి

(7)

95 పంచనవతిః
96 షణ్ణవతిః
97 సప్తనవతిః
98 అష్టనవతిః
99 ఏకోనశతం
100 శతం
101 ఏకోత్తరశతం

సంఖ్యేయవాచకాః.

అయమేవ ప్రథమః	మొదటిది	సప్తమః	ఏడవది
ద్వితీయః	రెండవది	అష్టమః	యెనిమిదవది
తృతీయః	మూడవది	నవమః	తొమ్మిదవది
చతుర్థః	నాలుగవది	దశమః	పదవది
తురీయః	నాలుగవది	ఏకాదశః	పదకొండవది
తుర్యః	నాలుగవది	ద్వాదశః	పన్నెండవది
పంచమః	ఐదవది	త్రయోదశః	పదమూడవది
షష్ఠః	ఆరవది	చతుర్దశః	పదునాలుగవది

పంచదశం	పదియయిదవది	త్వమ్	నీవు
షోడశః	పదియారవది	అహమ్	నేను
సప్తదశః	పదియేడవది	సః	వాడు
అష్టాదశః	పదియనిమిదవది	అయం అసౌ ఏషః	వీడు
ఏకోనవింశః	పదితొమ్మిదవది	స త్వేవయం	మనమందరము
వింశః	యిరువదియవది	త్వమ్	నీవు
ఏకవింశః	యిరువదివకటవది	యువాంమ్	మీరిద్దరు
ద్వావింశః	యిరువదిరెండవది	యూయం	మీరు ముగ్గురు
త్రయోవింశః	యిరువదిమూడవది	త్వామ్ త్వా	నిన్ను ను
చతుర్వింశః	యిరువదినాలగవది	యువాం వాం	మీయిద్దరిని
పంచవింశః	యిరువదియయిదవది	యుష్మాన్ వః	మిమ్ములను
ఇత్యాదయ		త్వయా	నీచేతను
ఊహ్యాః		యువాభ్యాం	మీయిద్దరి చేతను
		యుష్మాభిః	మీయందరి చేతను

తుభ్యం తే	నీకొరకు
యువాభ్యాం వాం	మీయిద్దరి కొరకు
యుష్మభ్యం వః	మీ బహుమంది కొరకు
త్వత్	నీవలన
యువాభ్యాం	మీయిద్దరివలన
యుష్మత్	మీబహుమందివలన
తవ తే	నీయొక్క
యువయోః వాం	మీయిద్దరియొక్క
యుష్మాకం వః	అనేకులయినమీయొక్క
త్వయి	నీయందు
యువయోః	మీయిద్దరియందు [దు
యుష్మాసు	అనేకులయినమీయం

అహమ్	నేను
ఆవామ్	మనమిద్దరము
వయమ్	మనము మేము
మామ్ మా	నన్ను ను
ఆవాం నౌ	మన యిద్దరును
అస్మాన్ నః	అనేకులమయిన మనలను
మయా	నాచేతను
ఆవాభ్యామ్	మనయిద్దరిచేతను
అస్మాభిః	అనేకులమయిన మనచేత
మహ్యం మె	నాకొరకు
ఆవాభ్యాం నౌ	మనయిద్దరికొరకు
అస్మభ్యం నః	మనయందరికొరకు

మత్	నావలన	తాన్	వారలను
ఆవాభ్యాం	మాయిద్దరివలన	తేన	వానిచేత
అస్మత్	మాయందరివలన	తాభ్యాం	వారిద్దరిచేత
మమ మే	నాయొక్క	తైః	బహుమందిచేత
ఆవయోః నా	మాయిద్దరియొక్క	తస్మై	వానికొరకు
అస్మాకం నః	మాయందరియొక్క	తాభ్యాం	వారిద్దరికొరకు
మయి	నాయందు	తేభ్యః	వారికొరకు
ఆవయోః	మాయిద్దరియందు	తస్మాత్	వానివలన
అస్మాసు	మాఅందరియందు	తాభ్యాం	వారిద్దరివలన
సః	వాడు	తేభ్యః	వారియ నేకులవలన
తౌ	వారిద్దరు	తస్య	వానియొక్క
తే	ఆముప్వురు	తయోః	వారిద్దరియొక్క
తం	వానిని	తేషాం	వారందరియొక్క
తౌ	వారిద్దరిని	తస్మిన్	వానియందు

తయోః వారిద్దరియందు తేషు అనేకులయందు

ప్రథమపురుషైక వచనములు	మధ్యమపురుషైక వచనములు	ఉత్తమపురుషైక వచనములు	
భవతి	భవసి	భవామి	లట్
భవతు భవతాత్	భవ భవతాత్	భవాని	లోట్
అభవత్	అభవః	అభవమ్	లఙ్
భవేత్	భవేః	భవేయమ్	విధిలిఙ్
బభూవ	బభూవిథ	బభూవ	లిట్
భవితా	భవితాసి	భవితాస్మి	లుట్
భవిష్యతి	భవిష్యసి	భవిష్యామి	ల్రుట్
భూయాత్	భూయాః	భూయాసమ్	ఆశీర్లిఙ్
అభవిష్యత్	అభవిష్యః	అభవిష్యమ్	లుఙ్
అభూత్	అభూః	అభూవమ్	ల్రుఙ్

ప్రథమపురుషైక మధ్యమపురుష ఉత్తమపురుష

ద్వివచనము	ద్వివచనము	ద్వివచనము	
భవతః	భవథః	భవావః	
భవతామ్	భవతం	భవావ	
అభవతామ్	అభవతం	అభవావ	
భవేతామ్	భవేతం	భవేవ	
బభూవతుః	బభూవథుః	బభూవివ	
భవితారా	భవితాస్థః	భవితాస్వః	
భవిష్యతః	భవిష్యథః	భవిష్యావః	
భూయాస్తామ్	భూయాస్తమ్	భూయాస్వ	
అభవిష్యతామ్	అభవిష్యతమ్	అభవిష్యావ	
అభూతామ్	అభూతమ్	అభూవ	
ప్రబ	మ బ	ఉ బ	
భవంతి	భవథ	భవామః	ఉంచున్నాము
భవంతు	భవత	భవామ	ఉందుముగాక

అభవర్	అభవత	అభవామ	ఉంటిమి
భవేయుః	భవేత	భవెమ	ఉండగలము
బభూవుః	బభూవ	బభూవిమ	ఉంటిరి
భవితారః	భవితాస్థ	భవితాస్మః	ఉండగలము
భవిష్యంతి	భవిష్యథ	భవిష్యామః	ఉండగలము
భూయాసుః	భూయాస్త	భూయాస్మ	ఉందుముగాక
అభవిష్యర్	అభవిష్యత	అభవిష్యామ	ఉండగలము
అభూవర్	అభూత	అభూమ	ఉంటిమి

బాలులార మీరు కొన్ని కాలములయందు గీర్వాణభాషతో సంభాషింపుడు మీకేలరా
కుండును మంచి భాషయని దీనియందు ప్రేమాస్పదులై యుంటిరి స యితరభాషలయందు శ్ర
మచేయుటచే యేరీతిని సులభముగ సంభాషించుట కలిగినో అట్టి సు నమీ భాషయందును కలుగు
ను. మనము సంస్కృతమం దభిలాషకలవారమై యింతకాలమునుంచి యభ్యసించితిమి యొక మా
టయయినను సంభాషించుటకు రాకపోయనని విచారించుట యు ముకాదు యేభాషయందు
యంత్రశ్రమ చేయుచున్నది మీయనుభవమువలన మీకే తెలియగ ప నడవలేక దారివంకరయ

న్న చందంబున శ్రమచేయలేక సంస్కృతము రాదనియు చదివినందువలన ఫలమేమియనియు నిందించకూడదు. రోగియవ్రమథ సేవచేసిన తరుణములోనే యద్దమునుచూచుకుని యింక బలువలేదని విచారించుట నైరితనముగద బీజమును నాటినరోడనే ఫలముదొరుకునా దోహదము మొదలగు పనులు ఎంతకాలముచేసిన పిమ్మట దొరకునుగాన దీనియందు విముఖులు కాకుండుట యుక్తము.

శ్రీసూరిసుబ్బరాయాఖ్య సూరిణారచితాముదే
ఆచంద్రతారకంభూయా ద్బాలానాం బాల
బోధినీ॥ కరతలకృతపాపంతుంతు మహాణం
తుసంతః॥ శుభంబోభూయతామ్ శ్రీ
అస్యగ్రంథస్యపశ్చాత్ ద్వితీయభాగో
పి ముద్రయిష్యతే

ప్రథమభాగస్సమాప్తః

10769